

ДОКЛАД

(Информация за постигнатото през 2022 г. от Националната художествена академия)

Националната художествена академия (НХА) е сред най-старите и авторитетни висши училища в България. След Освобождението Академията е открита като Държавно рисувално училище през 1896 година с Указ на княз Фердинанд. Специалностите в структурата на НХА, образователно-квалификационните степени и образователната и научната степен, по която Академията обучава студенти, са регламентирани и признати от институциите и органите на българската държава. През 2018 година НХА откри свой филиал в град Бургас.

Резюме с акценти на постигнатото през 2022

През 2022 г. НХА продължи убедителното си представяне в своето професионално направление. Само за участие в конкурса по Научната и художественотворческа дейност бяха реализирани 34 творчески и изследователски проекта на обща стойност 201 654 лв. Това са проекти, включващи организирането на изложби, творчески ателиета, летни симпозиуми, издаване на книги и каталози, подготовка и участие в международни проекти и др.

Наред с присъщата си образователна дейност, една от най-най важните сфери за влияние на НХА в общественото пространство е изложбената активност. През 2022 г. в галерия „Академия“ (галерията на НХА) бяха представени 17 изложби. Особено внимание беше обърнато на изложбите на дипломираните магистри. Беше проведена изложбата на дипломираните бакалаври в галерия „Шипка 6“ (СБХ). Извън това бяха организирани изложби на студенти и преподаватели в градските галерии на Габрово, Добрич, Царево, в базата на НХА в Ахтопол, в Морско казино, Бургас и др. Извън страната НХА представи изложби в Берлин, Варшава, Банска Бистрица (Словакия) и Цариград (Сърбия). Във Филиал Бургас изложбите и други събития са над 20, представени в КЦ „Морско казино“, Галерия „Ателие“ и „Център за съвременно изкуство и библиотека“.

През годината бяха сключени нови двустранни споразумения за обмен по програма „Еразъм+“ – с Технологичен университет в Бърно, Институт за изкуство и дизайн в Прага, Академия за изящни изкуства в Бари, Университет за приложни науки и изкуство в Хилдесхайм и Училището по информационни технологии във Варшава. Между НХА и Творческо студио в Барселона, Испания беше сключено споразумение за

съвместна дейност. От май до декември 2022 г., в студиото отседнаха 20 преподаватели, студенти и служители. НХА получи предложение от Факултета за изящни изкуства на Технически университет в Бърно за осъществяване на преподавателска мобилност. НХА и Академията по изкуства в Осиек, Хърватия подписаха меморандум за съвместна дейност.

Продължи обогатяването на Музейната сбирка на НХА. Приключена бе инвентаризацията на музейната колекция. Беше извършен опис на новопостъпила колекция на художника Венко Колев. Реализирана бе изложбата „Жените художници“ в партньорство със СГХГ и Държавна агенция архиви. Произведения от музейната колекция взеха участие в изложби на Националната галерия, ГХГ – Пловдив, галерия „Васка Емануилова“, ХГ – Казанлък. В Музейната сбирка постъпиха като дарения 10 произведения.

Продължи издаването на Електронно списание „Изкуство и критика“ на НХА (Том 3/Брой 1/Година 2022 (българска и английска версия).

1. Дейности, свързани с постигане на специфична цел

1. Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания

Академията традиционно търси баланса на образователната, научната и художествено-творческа си стратегия, като се стреми да надгражда опита си от постигнатото в учебно-методическата, творческа, изследователска и административна дейност. Тя подготвя художници в областта на изящните и приложните изкуства, дизайнери, реставратори и изкуствоведи в три степени – образователно-квалификационните „бакалавър“, „магистър“ и образователната и научна степен „доктор“. НХА обучава студенти в 18 различни специалности и над 50 магистърски програми, като те са в рамките на едно професионално направление. Традиционно НХА получава институционална и програмна акредитация с най-висока оценка в професионалното направление „Изобразително изкуство“.

Необходимите знания и умения се усвояват чрез специфична и различна за всяка специалност програма на стъпаловидно качествено израстване. Програмите са създадени с гъвкава структура, за да може да отговорят на всички предизвикателства на съвременността, като същевременно се запазят нормите и стандартите на класическото художествено образование. Така се гарантира високо качество на образованието – актуализирането на съществуващите и въвеждането на нови дисциплини и

извънаудиторни форми на обучение са гаранция за съвременност и възможност за новаторски подходи. В НХА се подготвят както строго профилирани специалисти в сферата на различните дизайни – графичен, индустриален, моден, на изкуствознанието, реставрацията, различните приложни изкуства свързани с традиционни занаяти, така и свободни художници. Академията развива връзките между образованието и практиката. От партньорство с различни културни институции, галерии, форуми за изкуство, изложения, образователни и научни организации до бизнес и финансови структури, органи на държавно и местното управление и др. Това постепенно води до повишаване качеството на обучението и отварянето му към обществото и неговите дългосрочни потребности от култура и изкуство, дава възможност за по-близки връзки с европейското пространство за образование.

НХА провежда обучение в ОНС „Доктор“ в научната специалност 050804 – „Изкуствознание и изобразително изкуство“.

Филиалът на НХА в град Бургас, открит след постановление на Министерския съвет № 16 от 5 февруари 2018 година, провежда обучение в редовна форма на ОКС „бакалавър“ в специалностите „Живопис“, „Стенопис“, „Графика“, „Книга, илюстрация, печатна графика“, „Плакати и визуална комуникация“, „Мода“ и в магистърските програми „Арттерапия“ и „Културното наследство на Българското черноморие“ (само във Филиал – Бургас), както и възможност за придобиване на втора избираема специалност „Теория и практика на художественото образование“, която осигурява педагогическа правоспособност.

2. Повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователска дейност, посредством осигуряване на адекватно и съобразено с постигнатите резултати заплащане, както и на добри условия на труд

В НХА повишаването на жизнения стандарт се осъществява планомерно чрез ежегодно увеличаване на основното трудово възнаграждение на преподавателите и служителите. През 2022 г. основната работна заплата беше увеличена с 10%. В НХА непрекъснато се работи за подобряването на условията на труд. Освен поддръжката на основния сграден фонд, тече непрекъснат процес по обновяване на оборудването на ателиетата с компютърна техника и машини (в зависимост от специалността). В края на годината НХА получи субсидиране за цялостна реконструкция на една от основните си сгради (откъм ул. „Оборище“).

3. Повишаване на броя на учените до характерни за ЕС нива и балансираното им разпределение по възраст, пол, научни области и региони

В НХА съществува приемственост между поколенията. Непрекъснато се увеличава броят на докторантите. Броят на асистентите и гл. асистенти се увеличава. Научният съвет на НХА регулярно провежда процедури по обявени конкурси за академичните длъжности „гл. асистент“, „доцент“ и „професор“ за нуждите на всички специалности. Академията поддържа традиционна стабилност по отношение на преподавателския си състав. Балансите по възраст и пол са регулирани, а научната област (професионалното направление) е едно за всички (8.2 Изобразително изкуство).

4. Развитие, поддържане и ефективно използване на модерна научна инфраструктура, балансирана по тематични области и региони, и осигуряване на необходим достъп до европейска и международна научна инфраструктура

НХА традиционно притежава модерна научна (художественотворческа) инфраструктура, характеризираща се с развитие на такава в самата страна – на първо място създаването на Филиал на НХА в Бургас, нещо което е от голямо значение за развитието на региони извън столицата.

Фондът на Библиотеката на НХА в края на 2022 г. е 31 095 библиотечни единици, с основен фокус върху проблемите на изкуството. В електронния каталог бяха въведени ретроспективно 465 заглавия на книги от фонда. Поддържа се абонамент от 7 броя заглавия на периодични издания – 1 българско и 6 чуждестранни. През 2022 г. бяха обслужени 1 546 читатели и са предоставени за ползване, от студенти, преподаватели и докторанти – 3 989 тома книги, албуми и периодични издания.

5. Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция

НХА е особено активна в международната дейност в своето професионално направление. Това е особено видимо по отношение на входящата и изходящата изложбена дейност, организирана от Академията в партньорство с други академии, университети или други институции. Същото се наблюдава и по отношение на участията в различни резиденции и творчески форуми на преподаватели от НХА. През 2022 г. творчески престой в „Сите Дез Ар“ в Париж са осъществили двама представители на НХА. За резидентска програма в Galerie im Traklhaus, Австрия през 2022 г. беше селектиран 1 преподавател. Съответно художничка от Залцбург, селектирана за резидентки престой в България осъществи творчески престой в Ахтопол по време на Международна лятна академия и симпозиум Ахтопол 2022.

През 2022 г. между НХА и Творческо студио в Барселона, Испания беше сключено споразумение за съвместна дейност и предоставяне на възможност за творчески престой на студенти, преподаватели и служители от Академията. Като част от „Европейски

алианс на академиите“ НХА участва в няколко онлайн срещи и семинари, а през декември 2022 г. Академията беше представена на международна конференция: „Свободата на изкуството във времена на война и криза“, организирана от Алианса в Берлин, Германия.

Извън страната НХА представи свои изложби в Берлин (Германия), Варшава (Полша), Банска Бистрица (Словакия) и Цариброд (Сърбия).

Представители на НХА посетиха Академията по изкуства към Университета в Осиек, Хърватия, където беше подписан меморандум за съвместна дейност и беше стартирана дейност по организиране на съвместни изложби (реализирани през 2023 г.).

6. Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение

НХА традиционно поддържа художественотворческа и изследователска дейност в областта на изкуството и творческите дейности от регионално и национално значение. През 2022 г., в галерия „Академия“ бяха организирани и представени 17 изложби. Бяха проведени и традиционните изложби на дипломираните магистри от двата факултета. Бяха организирани голям брой изложби, например в градските галерии на Габрово, Добрич, Царево, в творческата база на НХА в Ахтопол, в Морско казино, Бургас и др. Беше проведена традиционната изложба на дипломираните бакалаври в галерия „Шипка 6“ на СБХ. Изложбените и културни събития през 2022 в НХА - Филиал Бургас са 20 и са представени в КЦ „Морско казино“, Галерия „Ателие“ и „Център за съвременно изкуство и библиотека.

През 2022 г. продължи издаването на Електронно списание „Изкуство и критика“ на НХА (Том 3/Брой 1/Година 2022 (българска и английска версия). Списанието на НХА има голямо значение за проучването старото, новото и съвременното българско изкуство. То работи не само за популяризация на дейностите на Академията, но е от голяма важност за популяризирането на съвременното изкуство и неговата научна интерпретация.

От голямо значение за опазването на паметниците на изкуството и културата от национално и регионално значение има непрекъснатата дейност на специалност „Реставрация“ на НХА.

7. Поощряване на приложните научни изследвания и фокусирането им върху приоритетните области на ИСИС

В НХА съществуват ред специалности, които имат пряка връзка с прилагането им в различни сфери на обществения живот и индустрията. Такива специалности са „Текстил – изкуство и дизайн“, „Керамика“, Дизайн на порцелан и стъкло“, „Метал“, „Резба“,

„Индустиален дизайн“, „Дизайн за детска среда“, „Рекламен дизайн“, „Мода“, „Сценография“, „Плакат и визуална комуникация“, „Книга, илюстрация и печатна графика“. Те имат пряко отношение към индустрията и НХА полага усилия за връзката на тези специалности с реален производствен процес. В тясна връзка с ИТ сектора може да се подчертае ролята на магистърските програми „Дигитални изкуства“ и „Компютърни игри“.

С особено значение е създаденият през 2022 г. „Център за опазване и развитие на традиционните за България приложни изкуства“ към НХА. Този център започна своята дейност с изложби в Градска галерия на Цариброд (Сърбия) и ГХГ – Габрово с творби на специалностите „Резба“, „Керамика“, Дизайн на порцелан и стъкло“ и „Текстил –изкуство и дизайн“.

Огромна заслуга за опазване на културното наследство има специалност „Реставрация“, която извършва не само обучителен процес, но и реално приема поръчки за консервация и реставрация на обекти с национално значение.

Научните конференции, публикации на сборници, статии, студии и монографии, свързани със спецификите на специалност „Изкуствознание“ допринасят за популяризирането и проучването на старото и съвременното българско изкуство.

8. Стимулиране на частните инвестиции в науката

НХА поддържа отношения с много фирми и компании от бизнес сектора. Български и международни фирми са в помощ на ред специалности. Те помагат например при изграждането на пещи за керамика и стъкло („Рефран“) или организират студентски конкурси („Шварц“, „Ротари клуб София Балкан“, Първа инвестиционна банка, Уникредит Булбанк, „Българска асоциация на комуникационните агенции“ и др.). Асоциацията на българските предприемачи (ABLE Activator) подпомагат Магистърска програма „Компютърни игри“ към специалност „Дизайн за детска среда“.

9. Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество, както и информация за изпълняване на двустранни спогодби, споразумения и др. двустранни документи (междуправителствени и/или междуинституционални)

В края на 2022 година, НХА има сключени 94 действащи двустранни споразумения за обмен по програма „Еразъм+“, с институции в Европа и 14 двустранни споразумения с институции в партниращи страни. През 2022 г. бяха добавени нови споразумения – с Технологичен университет в Бърно, Институт за изкуство и дизайн в Прага, Академия за

изящни изкуства в Бари, Университет за приложни науки и изкуство в Хилдесхайм, Училището по информационни технологии във Варшава.

Беше подписан меморандум за сътрудничество с Академията по изкуства към Университета в Осиек, Хърватия.

На обмен по програма „Еразъм+“ в партньорски академии в Европа са заминали 7 студенти през втори семестър на 2021/2022 г. През първи семестър на 2022/2023 акад. год. на обмен са заминали 13 студенти. Шестима студенти са осъществили успешно и мобилност с цел практика в избрани фирми и организации. През втори семестър на 2021/2022 в НХА са приети 3 студенти от партньорски институции в Европа. През първи семестър на 2022/2023 акад. год. в НХА са приети още 5 студенти.

През втори семестър на 2021/2022 г. в програмни страни на обмен по програма „Еразъм+“ са заминали 4 преподаватели. През първи семестър на 2022/2023 са осъществени 3 мобилности на преподаватели и 1 на персонал.

През втория семестър на 2021/2022 г. НХА е приела по програма Еразъм+ от програмни страни 2 преподаватели, които са осъществили лекции.

Реализирани са мобилности на персонал с цел обучение, в т.ч. трима преподаватели от Академията за изящни изкуства в Бари и двама преподаватели от Университета по изкуства и дизайн „Мохоли-Над“ (MOME) в Будапеща.

През първи семестър на 2022/2023 акад. год. са приети трима преподаватели.

През 2022 г. в НХА бяха получени няколко кандидатури за осъществяване на обмен, с финансовата подкрепа на програма „Фулбрайт“ на художници от САЩ. Приети са 2 от кандидатурите в катедрите „Стенопис“ и „Сценография“.

През 2021/2022 г. в НХА пристигнаха кандидатури за обмен на три студента от Казахска национална академия за изкуство - Алмати, приети в катедра „Мода“.

В НХА беше проведена среща с г-жа Цветана Кръстева – преподавател по древно-японски език в Токийски университет, Токио. Срещата беше инициирана с цел съвместни проекти между двете институции.

10. Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло

За интензифициране на връзките с всички сфери на обществения живот НХА е създала PR отдел, който споделя с обществеността всички дейности извършвани в институцията. Поддържа се информационен сайт на НХА (www.nha.bg). НХА има

собствена галерия „Академия“, която непрекъснато показва пред обществото различни изследователски изложби, както и изложби на преподаватели и студенти. През 2022 г. НХА стартира работа по проект за показване на творбите на дипломиращите се студенти в различни галерии извън самата академия, което би допринесло за популяризирането на художествената продукция на висшето училище.

11. Планове и насоки за бъдеща работа през 2023 г.

През 2022 г. НХА стартира работа по проект за показване на творбите на дипломиращите се студенти в различни галерии извън самата академия, което би допринесло за популяризирането на художествената продукция на висшето училище. Тази идея се развива през настоящата 2023 г., като дипломните работи на студентите са разположени в 14 различни изложбени пространства. Работата по професионализацията на студентите и бързото им социализиране в културното пространство е приоритетна цел за Националната художествена академия.

В същото време приоритет остават всички дейности – стопанска, учебна, художественотворческа, международна, връзките с други културни институции, бизнеса и културната общественост.

ПРОФ. Д. ИЗК. СВИЛЕН СТЕФАНОВ

Зам.-ректор по научната, художественотворческата, издателската и международната дейност на Националната художествена академия